ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M É N E M R E P U B L I K Y

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Demla a soudkyň Mgr. Michaely Zapletalové a Mgr. Hany Milatové ve věci péče o **nezletilého M. Č., nar. xxx,** zastoupeného opatrovníkem Městským úřadem Kravaře, syna Nikol B., nar. xxx, bytem xxx, fakticky bytem xxx, zastoupené JUDr. Jiřím Všetečkou, advokátem se sídlem Hradec Králové, Orlická 163, a Martina Č., nar. xxx, bytem xxx, zastoupeného JUDr. Norou Štrajtovou, advokátkou se sídlem v Ostravě-Porubě, Hlavní tř. 1023/55, **o udělení souhlasu k podání žádosti o změnu příjmení,** k odvolání otce proti rozsudku Okresního soudu v Opavě ze dne 16.12.2013, č.j. 14P 8/2004-142

takto:

I. Rozsudek okresního soudu se m ě n í následovně:

Návrh matky na udělení souhlasu k podání žádosti o změnu příjmení nezl. M. Č. na „B.“ se z a m í t á.

II. Stát nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

III. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

IV. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem okresního soudu byl matce udělen souhlas, aby u příslušného správního orgánu podala žádost o změnu příjmení nezl. M. Č. z „Č.“ na „B.“. Otci bylo uloženo zaplatit České republice – Okresnímu soudu v Opavě na nákladech řízení částku 7.350,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku a o nákladech účastníků bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Proti tomuto rozsudku podal otec včasné odvolání, které odůvodnil tím, že se změnou příjmení nezletilého nesouhlasí s tím, že je to závažným zásahem do jeho rodičovských práv jako biologického otce. Nezpochybňuje, že je nutno v rámci rozhodnutí vzít v úvahu také přání nezletilého, avšak nelze tak učinit na úkor zájmu jednoho z rodičů. Zdůraznil, že manželství bylo ukončeno rozvodem v době, kdy nezletilý měl necelé tři roky, již po ukončení manželství začaly mezi rodiči problémy, zejména v realizaci styku otce s nezletilým, otec měl zpočátku možnost styku se synem jen v rozsahu určeném matkou, později matka pobývala často v zahraničí, kontakt se synem se postupně omezoval, přestože otec měl vždycky o tento kontakt zájem, chodíval alespoň sledovat chlapce při jeho sportovní činnosti. Svou vyživovací povinnost si plní řádně ve výši 20.000,- Kč měsíčně. K omezení kontaktů se synem došlo dle jeho názoru postojem matky, která nezletilého v jeho vztahu k otci nijak nepodporovala, stejně jako celá matčina rodina. Matka neustále deklaruje, že kontaktu otce se synem nebrání, avšak ani v průběhu soudního řízení na žádost otce mu neumožnila ani krátké setkání s nezletilým. Je nepochybné, že letité působení matky a její rodiny na syna se projevilo v postojích nezletilého i v rámci znaleckého zkoumání. Má za to, že nejsou splněny podmínky pro změnu příjmení, nezletilý příjmení svého otce užívá nadále. Tato skutečnost nijak nepoškodila jeho zájmy ani v době nástupu školní docházky, nebránila jeho začlenění do kolektivu spolužáků či kamarádů a neohrozila jeho zdárný rozvoj. Již v minulosti se nezletilý vyjadřoval tak, jak ostatně uvedl i právní zástupce matky v rámci řízení, že by se chtěl jmenovat např. po svém dědečkovi Aloisu H., trenérovi hokejové reprezentace, nyní má zájem jmenovat se po svém nevlastním otci, hokejovém reprezentantovi. Otec se domnívá, že tento zájem je dán také skutečností, že se jedná o osoby veřejně známé. Poukazoval na to, že okresní soud své závěry opřel o znalecké zkoumání, ze kterého vyplynulo, že nezletilý měl pozitivní vztah k matce a matčin vztah k dítěti je vyrovnaný bez emočních zvratů, otec se jeví ve vztahu k synovi méně jistý. Tyto závěry zcela odpovídají skutečnému stavu, kdy otec nemá možnost stálého a pravidelného kontaktu s nezletilým a jeho nejistota je tedy pochopitelná. Chlapec nemá k otci negativní vztah, a je-li konstatováno, že minimální kontakt s otcem posiluje jeho

sounáležitost k nové rodině, je tento závěr rovněž logický. Neumožňuje-li matka otci kontakt se synem a nevytváří pocit sounáležitosti syna s biologickým otcem, nastává de facto situace, kdy dříve či později dojde k odcizení mezi biologickým rodičem a dítětem, a to zcela bez přispění biologického otce a bez možnosti tuto situaci změnit. Dále své odvolání směřoval do výroku o nákladech státu s tím, že neobstojí odůvodnění okresního soudu, že to byl otec, který si svým procesním stanoviskem vynutil zpracování znaleckého posudku. Poukazoval na to, že zpracování znaleckého posudku bylo provedeno v zájmu všech účastníků řízení, a tudíž by měli participovat na nákladech s tím spojených účastníci, a to každý jednou polovinou. Navrhoval změnu rozsudku okresního soudu tak, že návrh matky na udělení souhlasu k podání žádosti o změnu příjmení bude zamítnut s tím, že každému z rodičů bude uloženo zaplatit polovinu částky na nákladech řízení státu do tří dnů od právní moci rozhodnutí.

Matka navrhovala potvrzení rozsudku okresního soudu s tím, že dle ní okresní soud rozhodl správně a na podkladě skutkového stavu, který vyšel v řízení najevo, své rozhodnutí také náležitě a přiléhavě odůvodnil, zejména se zřetelem k zájmu nezletilého. Poukazovala na to, že otec sice uvádí, že okresní soud rozhodl na úkor zájmu otce, aniž by konkrétně rozvedl zájmy, které jej k odvolání vedou, nepodává blíže, jakým způsobem se nezletilému věnoval, jaký podíl na jeho výchově převzal a plnil. Má za to, že okresní soud se zejména věnoval zájmu nezletilého dítěte, poukazuje na to, že poměr otce k nezletilému leží především v rovině zájmu a chování otce k nezletilému, které po celou dobu bylo povícero formální a chladné. Nelze jí vytýkat, že v tomto směru nějakým způsobem nepodporovala vztah k otci, neboť nelze podporovat jakýkoliv poměr, pokud takový poměr absentuje. Má za to, že v závěrech znaleckého posudku se zobrazil skutečný stav věci. Fakt, který je potvrzen jak v důkazním řízení, tak ve znaleckém zkoumání, rovněž tak v podání samotného nezletilého, že cítí sounáležitost s rodinou matky a svým sourozencem, s partnerem a partnerem matky představuje pro nezletilého právě prostřednictvím příjmení tvorbu pevných rodinných vazeb, která je nezbytná pro správný vývoj dítěte a jeho zdravé životní návyky. Změna příjmení potom nějakým způsobem nepřekáží vývoji a tvorbě citového vztahu či jakéhokoliv jiného vztahu se svým biologickým otcem, k tomu je však zapotřebí, aby otec přispěl k takovému vývoji svým přiměřeným respektováním zájmů dítěte. V průběhu řízení po rozhodnutí okresního soudu je třeba připojit, že nezletilý má dalšího sourozence, chlapce a rodina tvoří i vícečetnou sociální skupinu, která je vedena svým vlastním rodinným životem, k němuž nezletilý zcela nepochybně patří a jehož vazby je třeba podporovat mimo jiné tím, že ponese společné příjmení s členy této rodiny. Navrhuje tedy potvrzení rozsudku okresního soudu.

Opatrovník navrhoval potvrzení rozsudku okresního soudu.

Krajský soud v důsledku včasného odvolání přezkoumal rozsudek okresního soudu v celém rozsahu, a to včetně řízení předcházejícího v souladu s ust. § 206 a § 212 o.s.ř., dokazování dále doplnil a poté dospěl k závěru, že odvolání otce je důvodné.

Jako správná přejímá krajský soud skutková zjištění soudu okresního učiněná z provedených důkazů tak, jak jsou obsažena v odůvodnění napadeného rozsudku a v této souvislosti na ně pro stručnost odkazuje.

Krajský soud doplnil dokazování zprávou Městské části Praha 8 – Úřadu městské části ze dne 5.2.2016, ze které bylo zjištěno, že nezletilý společně s matkou, jejím partnerem a dvěma mladšími sourozenci bydlí na stejné adrese, rodina bydlí v prostorném mezonetovém bytě vkusně zařízeném. S nezletilým bylo hovořeno bez přítomnosti matky, uvedl, že se s otcem od posledního pohovoru neviděl, otec mu občas napíše, naposledy mu napsal na Vánoce, ale jednalo se pouze o přání. Otec ho ani jednou nežádal o to, aby se spolu viděli, nikdy mu neposlal dárek. Sám nezletilý uvedl, že nemá potřebu se s otcem vídat. Má svou rodinu kolem sebe, rodinu, kterou miluje a je v ní šťastný a spokojený, otce vidět nechce ani za přítomnosti další osoby. Na svém postoji, který stále opakuje, trvá. Manžela matky bere jako svého otce. Ohledně změny příjmení na B. uvedl, že je to jeho velké přání, jmenovat se jako celá jeho rodina. Výživné je celou dobu hrazeno pravidelně, matka částku nezletilému ukládá. Ze zprávy Magistrátu města Ostravy bylo zjištěno, že na straně otce nedošlo ke změně poměrů, že žije v rodinném domě se svou přítelkyní a dvěma nezletilými dětmi J. Č. a M. B. K jeho osobě nebyly zjištěny žádné negativní skutečnosti. Z výslechu nezl. M. bez přítomnosti rodičů a jejich zástupců bylo zjištěno, že si přeje změnit příjmení asi pět let, je to dlouho. Jako otce oslovuje manžela matky, pokud mluví o svém biologickém otci, mluví o něm jako o panu Č. nebo prostě jen říká „on“. Vadí mu, že se o něj přestal starat, že se o něj od dvou let nezajímal, staral se o něj „taťka“, tedy pan B. Před odstěhováním do Prahy bydlel v xxx, nenapadlo ho, že by mohl za otcem zajít, nechtěl se s ním stýkat. Je pravda, že nic špatného mu neudělal, ale nechtěl prostě za ním chodit. Otec se na něj chodíval dívat na tréninky, pak na něj ani nepočkal, hned po tréninku odešel pryč. Nejdříve jej to mrzelo, pak si na to zvykl. Nechce mu odpovídat ani na SMS zprávy. Popřál mu hezké Vánoce, na to nereagoval. Chodí do 9. třídy, měl by nastoupit na střední školu se sportovním zaměřením. To, že by měl teď jiné příjmení, by mu nevadilo, ani jeho kamarádům, všichni mu říkají „xxx“, ptají se ho, proč už se tak nejmenuje, on by si to moc přál. Vadí mu, když jdou s bratry k doktorovi, těm říkají B., jemu pak Č., přijde mu, že je od nich oddělený. Žádné výslovné problémy s příjmením nemá. Doma se cítí dobře, vše je v pohodě. Když vidí napsáno své příjmení Č., uvědomí si, že by tam chtěl mít B. K posledním Vánocům dostal nový telefon a změnil si telefonní číslo. Z účastnické výpovědi otce bylo zjištěno, že nezletilému posílá SMS zprávy k narozeninám, Vánocům, syn nereagoval, bylo mu to divné. V době, kdy probíhalo psychologické vyšetření v rámci řízení před okresním soudem, se synem se sešli, vyměnili si telefonní čísla, pak si psali, bylo to v pohodě, ale najednou se vše utlo, neví, z jakého důvodu. Nyní má telefonní číslo na syna, zjistil si ho přes kamarády. Telefonní číslo si syn vyměnil. Z účastnické výpovědi matky bylo zjištěno, že nezletilý má stále stejné telefonní číslo tak, jak ho na něm otec vyloudil v době znaleckého vyšetření.

Podle ust. § 877 odst. 1 o.z. účinného od 1.1.2014, nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná, zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče; to platí i tehdy, vyloučí-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče.

Podle ust. § 49 zákona o rodině účinného do 31.12.2013, nedohodnou-li se rodiče o podstatných věcech při výkonu rodičovské zodpovědnosti, rozhodne soud.

V daném případě pokud jde o právní vztahy do 31.12.2013, aplikoval odvolací soud ustanovení zákona č. 94/1963 Sb. (zákon o rodině) ve znění účinném do 31.12.2013, následně ust. § 89/2012 Sb. (občanský zákoník) účinného od 1.1.2014, to vše v souladu s ust. § 3028 o.z., když řízení k návrhu matky bylo zahájeno 18.2.2013.

Po zhodnocení všech důkazů provedených v řízení soudy obou stupňů dospěl odvolací soud k odlišnému právnímu závěru než soud okresní. Odvolání otce je dle odvolacího soudu důvodné a rozhodnutí okresního soudu je třeba změnit. V daném případě rodiče nejsou schopni dohodnout se na udělení souhlasu k podání žádosti o změnu příjmení u nezletilého na „B.“, tedy po manželovi matky. Z provedeného dokazování vyplývá, že nezl. M. dlouhodobě vychovává manžel matky, nezletilý žije v úplné rodině, na manžela matky se obrací jako na svého otce, znaleckým posudkem bylo prokázáno, že se svou současnou rodinou (matkou, manželem matky a polorodými sourozenci) cítí pocit sounáležitosti. Sám opakovaně a po celou dobu řízení vyjadřuje přání nést stejné příjmení jako ostatní členové rodiny. Před odvolacím soudem toto své přání odůvodnil tím, že už mu všichni říkají přezdívkou „xxx“, vadí mu, že když jde s bratry k lékaři, má odlišné příjmení, vyjádřil nezájem se s otcem stýkat. Zároveň však nepopřel, že žádné výslovné problémy se svým příjmením nemá, doma, v rodině se cítí v pohodě a dobře, uznal, že otec jej kontaktuje prostřednictvím SMS zpráv, na které nereaguje. Pokud jde o udělení souhlasu se změnou příjmení, jedná se o vážné rozhodnutí zasahující do osobnostních práv každého jedince a toto řízení nelze srovnávat s jiným opatrovnickým řízením, např. s řízením o úpravu styku. I dle ustálené soudní judikatury je možné udělit souhlas s takovou změnou pouze tehdy, byly-li shledány pro tuto změnu závažné důvody. Takovými důvody by bylo, že rodič, který s takovou změnou nesouhlasí, nejeví o nezletilé dítě žádný zájem, ztratil k němu zcela citový vztah, neplní si své rodičovské povinnosti žádný způsobem. V tomto případě byl dokonce okresním soudem vypracován znalecký posudek, který zcela jednoznačně objasnil citové vazby mezi otcem a nezletilým. Není zpochybněno, že i ze znaleckého zkoumání vyšlo najevo, že nezletilý si změnu příjmení přeje, zároveň však vyšlo také najevo, že otec stále chová k nezletilému velmi silnou citovou vazbu, přičemž ani nezletilý nemá k otci negativní vztah, nýbrž vztah, který obsahuje mnoho ambivalentních postojů. Otec i nadále projevuje zájem o kontakt s nezletilým a to dlouhodobě, snaží se nezletilého alespoň kontaktovat prostřednictvím mobilního telefonu, sám nezletilý přiznal, že na takové zprávy nereaguje a ani nemá zájem reagovat. Je zajisté zjevné, že vzájemné vztahy mezi nezletilým a otcem jsou komplikované. Dokonce před odvolacím soudem vyjádřil nezl. M. svůj nesouhlas se stykem s otcem. Ze všech shora uvedených skutečností má odvolací soud za prokázáno, že otec k nezl. M. citovou vazbu neztratil, projevuje zájem o kontakt s nezletilým, byť vyšlo najevo (ze znaleckého posudku), že otec je ve svých snahách o realizaci kontaktu s nezletilým méně důsledný. Zároveň je však nutno podotknout, že i s ohledem na přestěhování nezletilého do Prahy, jeho postoje ve vztahu k otci a ke kontaktům s ním nemá otec se svými požadavky na kontakt se synem jednoduché postavení. Nicméně otázka úpravy styku bude předmětem dalšího řízení. Lze shrnout, že nezletilý je ve věku téměř xxx let, po celou dobu nese příjmení po svém biologickém otci, kterého zná, toto příjmení mu nezpůsobuje v běžném životě žádné problémy. Důvody, které před odvolacím soudem uvedl, ohledně svého přání změnit si příjmení po manželovi matky, nejsou žádného závažného charakteru. Samotné přání a názor nezletilého tak, jak byl v řízení zjištěn, nemůže v daném případě závěr o

nutnosti zamítnutí návrhu zvrátit a převážit nad ostatními skutečnostmi, konkrétně tím, že otec si plní svou rodičovskou povinnost hrazením výživného a že bylo v řízení prokázáno, že citovou vazbu k nezletilému, a to dokonce velmi silnou, chová i přes omezené možnosti realizace styku s nezletilým. Nezletilý je zcela zadaptován v současné rodině, cítí se zde dobře, a jak sám uvedl „v pohodě“, důvod odlišnosti svého příjmení v současné rodině si uvědomuje a jeho příjmení mu nebrání v pocitu sounáležitosti s rodinou, ve které žije. Vzhledem k tomu, že právě v řízení podle ust. § 49 zákona o rodině účinného do 31.12.2013 a ust. § 877 odst. 1 o.z. účinného od 1.1.2014, pokud jde o změnu příjmení, je nutno hodnotit rovněž zájmy otce, stejně tak jako rodičovská práva otce a nejen zájmy a přání samotného nezletilého dítěte. Jak bylo již konstatováno, názor dítěte, který byl v řízení projeven, není pro rozhodnutí soudu zavazující a v tomto případě zájem nezletilého nemůže překonat již shora uvedené argumenty, pro které nejde dle odvolacího soudu návrhu matky vyhovět.

S ohledem na shora uvedené přistoupil odvolací soud ke změně rozsudku okresního soudu v souladu s ust. § 220 odst. 2 o.s.ř. tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí, a návrh matky zamítl.

Vzhledem k tomu, že odvolací soud rozhodl o změně napadeného rozsudku, bylo rozhodováno nově o nákladech státu, kdy v souladu s ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. má státu podle výsledku řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil, pokud u nich nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. V tomto případě by měla náklady dle výsledku řízení hradit matka, na její straně však byly shledány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, když bylo zjištěno, že je v současné době na mateřské dovolené. Odvolací soud tedy v souladu s ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. rozhodl tak, že stát na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně nemá právo.

S ohledem na změnu rozsudku okresního soudu bylo opětovně rozhodnuto o nákladech prvoinstančního řízení podle ust. § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř. a o nákladech odvolacího řízení v souladu s ust. § 224 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s ust. § 146 odst. 1 písm. a) o.s.ř., jelikož nebyly shledány žádné okolnosti případu, jež by přiznání náhrady nákladů některému z účastníků odůvodňovaly, v odvolacím řízení se účastníci náhrady nákladů řízení výslovně vzdali.

Pro toto řízení odvolací soud podle čl. II bodu 2. zák. č. 293/2013 Sb. aplikoval ustanovení zák. č. 99/1963 Sb. (o.s.ř.) ve znění účinném do 31.12.2013.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku n e n í dovolání přípustné.

V Ostravě dne 26.2.2016

Za správnost vyhotovení:
Simona Fachinelli

JUDr. Jiří Demel v.r.
předseda senátu